

Damijan Ganc

Etični in procesni vidiki terapevtskega samorazkrivanja v relacijski individualni, zakonski in družinski terapiji. Doktorska disertacija. Mentor: Lia Katarina Kompan Ezar. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2022. XII, 256, XXX str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=144542&lang=slv>

Problematika razumevanja terapevtskega odnosa in razmejitev v odnosu je ena od ključnih tem psihoterapije. Terapevtski odnos mora v prvi vrsti zagotavljati varnost in hkrati razvijati čustveno transparentnost in pristnost medosebnega stika. Prav zaradi te dvojne vloge je tako pomembno vzpostaviti jasne razmejitve in profesionalno držo terapevta, ki je odgovoren za ohranjanje klientove integritete. Terapevtski odnos je hkrati tudi zelo oseben in v čustvenem smislu intimen odnos – v njem se razkrivajo najgloblje in najbolj osebne vsebine klientovega življenja in doživljanja. Že dolgo je presežen model terapevta kot čustveno nedostopnega in odmaknjenega opazovalca in interpretira klientovega notranjega sveta – v ospredje namreč stopa zavedanje o pomenu globljega osebnega čustvenega stika, ki omogoča preoblikovanje vzorcev v odnosih pri klientovem doživljanju in delovanju. Ob vzpostavitvi takega odnosa pa je včasih prav, da tudi terapevt vstopi s kakšno bolj osebno informacijo, čustvenim odzivom oziroma samorazkritjem. Ravno zato je raziskovanje etičnih in procesnih vidikov samorazkrivanja terapevta kot terapevtske intervencije v relacijski individualni, zakonski in družinski terapiji nezamenljiv in pomemben znanstveni prispevek. V obsežnem in kompleksnem teoretičnem delu naloge avtor opredeljuje znanstveni pojem 'terapevtsko samorazkrivanje' in predstavlja razvoj pojmovanja terapevtskega odnosa ter vprašanja terapevtskega samorazkrivanja skozi razvoj psihoterapevtske znanosti. Izpostavlja tudi odnos različnih psihoterapevtskih modalitet do uporabe terapevtskega samorazkrivanja v terapevtskem procesu ter temeljne značilnosti in premise relacijske družinske terapije. Pomemben del naloge je tudi opredelitev potencialne uporabnosti intervencije samorazkrivanja v tem terapevtskem modelu in izdelava smernic za etično uporabo terapevtskega samorazkrivanja v terapevtskem procesu. Ključni premik k bolj kompleksnemu razumevanju tovrstne intervence avtor osvetljuje prav z nevropsihološkim pojmovanjem pomena avtentične drže terapevta za razvoj varne navezanosti v terapevtskem odnosu – in za doseganje spremembe v terapevtskem procesu.

Empirični del naloge zajema široko kvalitativno in kvantitativno raziskavo vloge terapevtskega samorazkrivanja v relacijski individualni, zakonski in družinski terapiji. Temeljno raziskovalno vprašanje se dotika predvsem razmisleka in raziskav, kakšna je etično ustrezna uporaba terapevtskega samorazkrivanja in kako tega integrirati v terapevtsko delo, da bo pri klientih spodbujalo proces spremembe. Empirični del naloge tvorijo trije raziskovalni sklopi. V prvem sklopu se analizira in preverja pogostost in način uporabe samorazkrivanja relacijskih družinskih terapevtov v okviru Partnerske in družinske posvetovalnice na spletnem forumu Med. Over.Net. Raziskava je identificirala osem kategorij terapevtskega samorazkri-

vanja: (1) razkritje terapevtovega kontratransferja oz. doživljanja ob klientu; (2) razkritje terapevtove identitete, strokovnih kompetenc in kontaktnih podatkov; (3) razkritje terapevtovih strokovnih izkušenj, pogledov in prepričanj; (4) razkritje terapevtovih sposobnosti, dvomov in omejitev; (5) razkritje sorodnosti doživljanja; (6) terapevtove strategije pri spoprijemanju z zahtevno situacijo; (7) terapevtovo razkritje informacij iz zasebnega življenja in (8) terapevtovo razkritje občutkov z namenom opravičila. Pokazalo se je, da so terapevti izrazito pogostejše kakor druge vsebine razkrivali svoje kontratransferno doživljanje ob klientovi stiski.

Drugi raziskovalni sklop vključuje raziskovanje odnosa terapevtov do vprašanja terapevtskega samorazkrivanja in temelji na analizi odgovorov na strukturiran vprašalnik, ki ga je avtor razvil za namene pričujoče naloge. Skozi vprašanja je tako proučil odnos terapevtov do vprašanja terapevtovega samorazkrivanja in njihovih izkušenj v terapevtski praksi. Tudi v tem sklopu se je pokazalo, da terapevti najpogostejše uporabljajo interpersonalna razkritja. Med dejavniki vpliva na terapevtovo samorazkrivanje so bili najvišje ovrednoteni kakovost terapevtskega odnosa, terapevtov intuitivni občutek in občutek varnosti pri terapiji. Motivacija za uporabo samorazkrivanja je bila povezana z nudenjem pomoči klientu, poglobljanjem terapevtskega odnosa ali s spodbujanjem terapevtskega procesa. Pri samorazkrivanju so se pokazale določene razlike glede na tip terapije – tj. individualna, partnerska, družinska, skupinska. Predstavljene so pozitivne in negativne izkušnje terapevtov iz klinične prakse ter vpliv supervizije in treninga na razvoj njihove prakse.

Tretji – zaključni – sklop raziskave vključuje fokusno skupino in tako še dodatno ovrednoti intervencijo terapevtovega samorazkrivanja ter pridobljene rezultate prvih dveh raziskovalnih sklopov. Potrdilo se je, da gre za pomembno, a obenem zahtevno intervencijo, ki jo je treba uporabljati z veliko občutljivostjo za klientove potrebe in hkrati dovolj pogumno, da terapevt z avtentično držo sooblikuje varen terapevtski odnos, v katerem lahko pride do terapevtske spremembe.

Dodatna vrednost naloge je poleg prepričljivega in znanstveno dovršenega pojmovnega okvira izdelava konkretnih smernic za etično ustrezno in procesno učinkovito uporabo terapevtovega samorazkrivanja v relacijski individualni, partnerski in družinski terapiji ter predloga za dopolnitev Etičnega kodeksa Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije.

Lia Katarina Kompan Erzar